

Nederlandse samenvatting

(Dutch summary)

In het hoger onderwijs hebben studenten veel interacties met hun docent waarin docenten veel feedback geven aan studenten om van te leren. We weten dat feedback een positieve bijdrage levert aan de leerontwikkeling van studenten en dat feedback een sterke invloed heeft op de prestaties van studenten (Black & Wiliam, 1998; Hattie & Timperley, 2007). In verschillende studies rapporteren studenten echter hun frustratie en ontevredenheid over vage en onduidelijke feedback (Ferguson, 2011; Hounsell, McCune, Hounsell, & Litjens, 2008). Feedback zou veel meer dan alleen als overdracht van informatie gezien moeten worden; het zou als communicatie tussen docenten en studenten moeten worden neergezet. Op die manier zijn studenten niet alleen feedback ontvangers, maar krijgen ze ook de gelegenheid om te participeren in een discussie over de feedback met de docent (Nicol & Macfarlane-Dick, 2006). Feedback conversaties, waaraan docenten en studenten samen deelnemen, geven die mogelijkheid. Wanneer feedback niet goed wordt begrepen of geïnterpreteerd, kunnen studenten vragen stellen over de feedback aan de docent of studenten kunnen controleren of ze de feedback goed hebben begrepen (Prins, Sluijsmans, & Kirschner, 2006). Feedback conversaties in het hoger onderwijs zijn een specifiek voorbeeld van student-docent interacties en zijn het onderwerp van deze dissertatie. Student-docent interacties zijn geëxploreerd tijdens feedback conversaties in het hoger onderwijs. Het doel van deze dissertatie was om de complexiteit van feedback conversaties tussen docenten en studenten in het hoger onderwijs te onderzoeken. Specifieker hadden we als doel, om te exploreren hoe deze interacties plaats vonden, waarom ze interacteerden zoals ze deden en om docenten te stimuleren anders te interacteren.

Context

De studies in deze dissertatie zijn allen uitgevoerd in de vierjarige bachelor opleiding Voeding en diëtetiek van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. Het bachelor programma Voeding en diëtetiek leidt studenten op tot diëtisten. De diëtist is de hbo-opgeleide specialist op het gebied van voeding en gedrag in relatie tot ziekte en gezondheid. De diëtist is de enige professional die gekwalificeerd is om op individueel en groepsniveau dieet- en voedings-problemen te onderzoeken, diagnosticeren en behandelen. Twee grote taken van de opleiding Voeding en diëtetiek stonden centraal in deze dissertatie.

In hoofdstuk 2 stond het rollenspel met een simulatiepatiënt centraal; studenten oefenden hun diëtistische vaardigheden op een patiënt met een welvaartsziekte en pasten klinisch redeneren toe. Op die manier krijgen studenten tijdens de opleiding goede gespreks- en coaching vaardigheden aangeleerd om op een respectvolle en gedegen wijze de patiënt tegemoet te treden. Ook leert de student onder andere de problemen, vragen en behoeften van de patiënt op het gebied van voeding & gezondheid te analyseren, de student leert op basis van deze analyse een conclusie te formuleren en een behandelplan op te stellen. In hoofdstuk 2 was de context van de studie een vaardigheidscursus van zes weken binnen een module welvaartsziekten. Gedurende de cursus kregen de tweedejaars studenten voeding en diëtetiek instructie over het beroep van de diëtist als behandelaar van patiënten met een welvaartsziekte. Aan het einde van deze cursus vond een performance assessment plaats die werd beoordeeld door een docent. Studenten ontvingen feedback op hun performance.

In hoofdstukken 3, 4, 5 en 6 stond de bachelor thesis centraal. De diëtist heeft onderzoekend vermogen nodig om kennis uit onderzoek van anderen toe te passen en zelf onderzoek te doen. De student leert tijdens de opleiding te werken aan de opzet en de uitvoering van praktijkgericht onderzoek, hierover op gedegen wijze te rapporteren en de resultaten te implementeren. De bachelor thesis is in het

hoger onderwijs vaak een laatste proeve van bekwaamheid aan het einde van de opleiding, waarin de student alleen of in een kleine groep zelfstandig een praktijkgericht onderzoek moet uitvoeren. Studenten hebben verschillende kennis en vaardigheden nodig voor het doen van onderzoek, zoals hoe een literatuur onderzoek wordt uitgevoerd, hoe specifieke onderzoeksvragen worden opgesteld, hoe data worden verzameld en geanalyseerd en hoe de resultaten en discussie sectie worden geschreven. In het hoger onderwijs hebben studenten die hun bachelor thesis schrijven regelmatig feedback conversaties met hun docent. Studenten bespreken individueel of met een groepje het proces en (tussen) product van hun onderzoek. Tijdens deze conversaties ontvangen studenten veel feedback op hun onderzoekskennis en -vaardigheden.

Mondelinge feedback tijdens feedback conversaties

In de eerste studie (beschreven in hoofdstuk 2 van dit proefschrift) zijn student percepties en hun motivatie onderzocht vanuit een feedback perspectief. Het effect van mondelinge feedback en het gebruik van feedback voorkeursformulieren op de feedback perceptie, het geloof in eigen kunnen en de motivatie van studenten werd onderzocht. Het geven van schriftelijke feedback wordt veel toegepast in het hoger onderwijs. Schriftelijke feedback die vanuit de docent wordt gedeeld met de student, leidt echter regelmatig tot weinig effectieve feedback (Carless, Salter, Yang, & Lam, 2011). Aangezien schriftelijke feedback voor veel problemen kan zorgen, kan mondelinge feedback hier een oplossing voor zijn. Mondelinge feedback wordt namelijk vaak beter gewaardeerd door studenten omdat het meer lijkt op een natuurlijk gesprek (Merry & Orsmond, 2008). Wanneer studenten de mogelijkheid krijgen om aan te geven op welke delen zij graag feedback ontvangen kan de waardering voor de ontvangen feedback nog meer stijgen (Nicol, 2010). Deze voorkeur voor feedback kan bijvoorbeeld worden geuit via een feedback voorkeurformulier (Bloxham & Campbell, 2010). Een 2 x 2 factoriaal experiment werd uitgevoerd bij 115 studenten. Feedback perceptie enerzijds en motivatie en geloof in eigen kunnen anderzijds werden gemeten met twee verschillende vragenlijsten. Resultaten lieten een significant effect van mondelinge feedback zien op vier van de vijf feedback perceptie schalen en een significant effect op de motivatie schaal van de controle van leren. Studenten waardeerden de mondelinge feedback beter dan de schriftelijke feedback, waarschijnlijk omdat de feedback beter werd begrepen tijdens de feedback conversaties. Deze studie gaf aanleiding om de student-docent interacties tijdens feedback conversaties nader te bestuderen.

Diagnose als voorwaarde tijdens feedback conversaties

In de tweede studie (beschreven in hoofdstuk 3 van dit proefschrift) zijn student-docent interacties onderzocht vanuit een docentperspectief; het diagnostisch gedrag van scriptiebegeleiders werd onderzocht. Om een scriptie te kunnen schrijven hebben studenten specifieke kennis en vaardigheden over onderzoek nodig waar docenten met hun begeleiding bij kunnen helpen. Wanneer docenten adaptief begeleiden, stemmen zij hun interventie af op het huidige niveau van de kennis en vaardigheden die de student heeft. Om adaptieve begeleiding te kunnen geven, dienen docenten wel te weten wat hun studenten al kennen en kunnen. De docent kan dit in kaart brengen door te diagnosticeren welke kennis en vaardigheden over onderzoek een student al beheerst. Wanneer het niveau van kennis en vaardigheden over onderzoek van de student is gediagnosticeerd, kunnen docenten hun begeleiding afstemmen op deze diagnose. In de studie van hoofdstuk 3 hebben we een model gebruikt met vier diagnose fasen: diagnostische vragen stellen, diagnose stellen, diagnose checken en interventies toepassen. Met dit model is het diagnostische gedrag van scriptiebegeleiders onderzocht. In een multi-pele casestudie zijn van vier scriptiebegeleiders 16 feedback conversaties met hun studenten geobserveerd en getranscribeerd. Elke docentuitspraak werd gecodeerd op een van de vier fasen. Resultaten lieten zien dat de scriptie begeleiders het niveau van de student vaak niet expliciet diagnosticeerden, maar vaak intervieerden met bijvoorbeeld uitleg en instructie. We beargumenteerden dat de diagnose over wat

de student al weet veelal impliciet plaats vindt. Door geen expliciete diagnoses te gebruiken, deelden docenten hun conclusie over de kennis en vaardigheden niet met de student. We concludeerden dat het diagnosticeren van het niveau van de student een belangrijke voorwaarde is voor het adaptief begeleiden van studenten en dat meer onderzoek nodig is om deze diagnose te ontrafelen.

Co-regulatie van het leerproces tijdens feedback conversaties

In de derde studie (beschreven in hoofdstuk 4 van dit proefschrift) zijn student-docent interacties onderzocht vanuit het perspectief van de student en van de docent; de interacties werden opnieuw onderzocht in de context van een onderzoeksproject en scriptiebegeleiding. De theorieën van scaffolding en co-regulatie werden gecombineerd om een verschuiving in de docentbegeleiding en in de student verantwoordelijkheid te meten. Co-regulatie werd gedefinieerd als de sociale regulatie van het leerproces van de student waarin studenten tijdelijk hun kennis, gedrag, motivatie en emoties reguleren samen met hun docent (Räsänen, Postareff, & Lindblom-Ylänne, 2016). Docenten werden verwacht om feedback conversaties te domineren wanneer studenten net zijn begonnen aan hun scriptie. Na een tijdje, als de onderzoekskennis en -vaardigheden van de student zijn toegenomen, kan de docent meer verantwoordelijkheid aan de student geven. In een mixed methode multiële case-study werden twintig feedback conversaties geobserveerd, met video opgenomen en getranscribeerd op twee verschillende momenten: aan het begin van het onderzoeksproject en tegen het einde als de scriptie bijna af was. De transcripten werden geanalyseerd met een zogenaamd 'dialogue act coding' procedure. Resultaten lieten zien dat de co-regulatie tussen studenten en docenten geen verschuiving liet zien over de periode van de onderzoekscursus. Sommige student-docent interacties lieten scriptiebegeleiders zien die met veel enthousiasme begeleiding gaven, ze gaven zo veel feedback en uitleg dat studenten vrij passief deelnamen aan de feedback conversatie. Andere scriptiebegeleiders leken meer autonomie van de student te ondersteunen, deze studenten namen ook meer initiatief tijdens de conversaties. Deze balans van samenwerking waarin studenten en docenten samen het leerproces van de studenten reguleerden werd gezien als werkelijke co-regulatie. We concludeerden dat sommige scriptiebegeleiders wellicht verder moeten reiken dan hun eigen repertoire biedt; zij dienen niet alleen hun eigen script te volgen, maar hun studenten de gelegenheid te geven om een actieve rol op te pakken.

De impliciete diagnose tijdens feedback conversaties ontrafeld

In de vierde studie (beschreven in hoofdstuk 5 van dit proefschrift) zijn de interactieve beslissingen van scriptiebegeleiders onderzocht om het proces van diagnosticeren te ontrafelen. We stelden vast dat docenten diagnosticeren moeilijk vinden, omdat ze geen diagnose stellen (Graesser, Person, & Magliano, 1995), omdat de diagnose ver van perfect zijn (Südkamp, Kaiser, & Möller, 2012), of omdat docenten direct interveniëren (Ruiz-Primo & Furtak, 2007). Doordat de diagnoses in hoofdstuk 3 voornamelijk impliciet en niet te observeren bleven, wilden we de diagnoses verder onderzoeken. Dit hebben we gedaan door data te verzamelen over de interactieve beslissingen van de scriptiebegeleiders en de percepties van de studenten. Interactieve beslissingen zijn de beslissingen die docenten nemen wanneer ze lesgeven en interacteren met hun studenten. We hebben een cyclisch model voorgesteld waarin de diagnoses en lesgevend acties van de docent, als ook de percepties van de student op die lesgevend acties en hun eigen acties zijn opgenomen. Een multiële casestudie werd uitgevoerd waarin zeven feedback conversaties werden geobserveerd en met video zijn opgenomen met een actiecamera op het hoofd van de docent en een camera op statief. De video van de actiecamera is toen gebruikt als stimulus tijdens de stimulated recall interviews met zeven scriptiebegeleiders; de video van de camera op statief werd gebruikt als stimulus tijdens de stimulated recall interviews met zes studenten. Alle interviews werden met video opgenomen, getranscribeerd en geanalyseerd. De resultaten lieten zien dat de scriptiebegeleiders interactieve beslissingen maakten, die een sterke

focus op het leren van de student hadden. Scriptiebegeleiders stelden bijvoorbeeld veel vragen om de studenten te stimuleren voor zich zelf na te denken of om hun kennis en inzicht te vergroten. De percepties van de studenten neigden positiever te zijn, wanneer controle van de studenten op hun eigen leerproces toenam of wanneer ze werden gestimuleerd om voor zich zelf na te denken. Echter andere studenten voelden zich nog onvoorbereid voor zulke interacties en vonden dat ze te weinig duidelijke begeleiding kregen. We concludeerden dat scriptiebegeleiders gevoelig moeten blijven voor de behoeften van de student en dat ze hun begeleiding moeten blijven aanpassen aan deze behoeften.

De kracht van lesson study om feedback conversaties te herontwerpen

In de vijfde studie (beschreven in hoofdstuk 6 van dit proefschrift) hebben we een lesson study project uitgevoerd. Het doel was om aan te tonen dat lesson study als programma voor professionele ontwikkeling van docenten een bijdrage kon leveren aan veranderingen in de pedagogical content knowledge (PCK) van scriptiebegeleiders. Tijdens het vier maanden durende project participeerden vier scriptiebegeleiders en een procesbegeleider in een lesson study team. De lesson study aanpak werd in detail beschreven met alle materialen die ter beschikking werden gesteld of werden ontworpen door de deelnemende docenten. De scriptiebegeleiders waren gefocust op het leerproces van de student. Wij waren gefocust op het leerproces van de scriptiebegeleiders. Data werden verzameld over de leeractiviteiten die de scriptiebegeleiders ontplooiden en over hun PCK. Negen lesson study bijeenkomsten werden geobserveerd, met video opgenomen en getranscribeerd, de scriptiebegeleiders werden gevraagd om vier leerrapporten bij te houden en tot slot werd er een interview gehouden met elk van de scriptiebegeleiders. Resultaten lieten na analyse zien dat lesson study een krachtig programma voor de professionele ontwikkeling van scriptiebegeleiders kan zijn. Lesson study bevat waardevolle leeractiviteiten die een toename van de PCK van scriptiebegeleiders stimuleren. Vooral de PCK componenten kennis van didactische strategieën en kennis van het leren van studenten werden beïnvloed. Het stellen van open vragen was een van de strategieën waarmee de scriptiebegeleiders hadden geëxperimenteerd; deze strategie gaf de scriptiebegeleiders waardevolle informatie om de kennis en vaardigheden van studenten te diagnosticeren. We beargumenteerden dat in dit geval een toename van kennis in didactische strategieën heeft geleid tot een toename van diagnostische vaardigheden. De scriptiebegeleiders rapporteerden dat vooral de beschouwing op het eigen handelen en de beschouwing op het handelen van de student heeft geleid tot deze groei. We concludeerden dat deelname aan een lesson study project het scriptiebegeleiders heeft mogelijk gemaakt hun feedback conversatie te herontwerpen en hun eigen scriptiebegeleiding te veranderen.

Implicaties voor de praktijk

De studies in deze dissertatie hebben verschillende implicaties voor de praktijk. We hebben aangetoond dat mondelinge feedback een grote impact heeft op de feedback perceptie van studenten. We hebben laten zien dat het communiceren van mondelinge feedback tussen student en docent heeft geleid tot deze positieve percepties. Wanneer docenten een feedback conversatie met hun studenten hebben, dan is het aanbevolen dat docenten met een indirecte regulatie strategie starten. Wanneer bijvoorbeeld met het stellen van open vragen wordt begonnen, geeft dit enerzijds de gelegenheid voor studenten om de leiding in de conversatie te nemen; studenten kunnen de verantwoordelijkheid voor hun leerproces laten zien als ze daar klaar voor zijn en ze kunnen laten zien wat ze al weten. Anderzijds geeft deze indirecte strategie docenten de gelegenheid om de kennis en vaardigheden van de student te diagnosticeren en hun begeleiding vervolgens af te stemmen op dit niveau. Tot slot, wanneer docenten niet de beschikking hebben over de juiste diagnostische vaardigheden, dan kan lesson study het programma zijn om de professionele ontwikkeling hiervan te stimuleren.

Conclusie

De vele feedback conversaties die we hebben geobserveerd, lieten student-docent interacties zien die vooral gekarakteriseerd werden door een docent centrale aanpak met veel interventies en directe regulatie richting het leerproces van de student. Vanuit een scaffolding perspectief lijkt dit een heel acceptabele strategie, zeker als studenten net zijn gestart aan een nieuwe taak. Verschillende docenten lieten geen afname in hun begeleiding zien, op het moment dat te verwachten was dat studenten onafhankelijker zouden functioneren aan hun taak. Alhoewel het onduidelijk is gebleven in deze dissertatie of docenten niet in staat waren om hun begeleiding te laten afnemen, hebben we wel kunnen aantonen dat docenten effectieve scaffolding technieken kunnen toepassen en zo de rol van de studenten kunnen versterken. Ons toegepaste lesson study project bleek een effectieve methode om de PCK van didactische strategieën voor scriptiebegeleiders te verrijken. We hebben empirisch bewijs kunnen leveren over de manier hoe docenten de rol van studenten kunnen versterken tijdens feedback conversaties en hoe zij hun studenten kunnen stimuleren om verantwoordelijkheid te nemen op hun eigen leerproces. We hopen dat de studies in deze dissertatie docenten en onderzoekers inspireren, om de balans te vinden in student-docent interacties en dat ook zij zullen concluderen zoals wij hebben gedaan: zowel studenten als docenten zouden de controle moeten hebben.

